

Kan ikke foreta utbetalinger hvis det ikke er avsatt midler på budsjettet

Kommunal Rapport 09.12.2024 Jan Fridthjof Bernt, professor emeritus ved Universitetet i Bergen.

Kan kommunestyret bevilge penger til saker hvor disse ikke er nevnt i vedtatt budsjett?

SPØRSMÅL: I kommunestyremøte 24. oktober ble det lagt fram fire nye saker som ikke har dekning i vedtatt årsbudsjett. Dette er altså ikke tilleggsbevilgninger, men bevilgninger i saker som ikke er nevnt i årsbudsjettet for 2024.

Det ble i disse fire sakene bevilget 2 millioner kroner uten at det ble foretatt endringer i budsjett og økonomiplan. I den ene saken ble det bevilget kroner 500.000 i 2025 og kroner 500.000 i 2026. Dette synes å være i strid med kommuneloven og sunn økonomisk styring.

Når det legges fram sak med forslag til bevilgning som ikke har dekning i årsbudsjett og økonomiplan, er det ikke da et krav at det skal legges fram sak om endring av årsbudsjett og økonomiplan?

SVAR: Utgangspunktet er her bestemmelsen i første setning i [kommuneloven § 14-5](#), der det fastslås at: «Årsbudsjettet er bindende for kommunestyret, fylkestinget og underordnede organer», og [§ 14-10](#) første avsnitt. Det betyr at det ikke kan treffes vedtak om eller foretas utbetalinger i større omfang eller til andre formål enn de som er angitt i budsjettvedtaket, eller i mer eller mindre vide fullmakter til kommunedirektør eller folkevalgt organ om å disponere et beløp avsatt på budsjettet til nærmere angitte eller uforutsette formål.

Dette gjelder da også for kommunestyret selv. Hvis det ikke er avsatt midler på budsjettet til dekning av en utgift til et bestemt formål, kan det verken fattes vedtak eller foretas utbetalinger, eller gis fullmakt til å dekke slike utgifter av en avsatt post. Kommunedirektøren kan ikke foreta utbetalinger eller pådra kommunen forpliktelser uten hjemmel i et formelt korrekt budsjettvedtak.

Når det ikke er slik hjemmel i budsjettet, må kommunestyret gå veien om endring av årsbudsjettet hvis det ønsker å bevilge penger til nye formål. Dette skjer etter samme regler som ved første gangs vedtak, bortsett fra kravet i [§ 14-3](#) fjerde avsnitt om offentliggjøring av innstilling med forslag til budsjett minst 14 dager før det behandles av kommunestyret. Det kommunestyret kan gjøre, er å gi uttrykk for at det ønsker å bruke penger til et bestemt formål, og be om at det utarbeides forslag til revidert budsjett der dette er innarbeidet. Dette vil kommunestyret så ta stilling til, etter saksbehandling etter lovens regler om budsjettvedtak.

Vedtatt økonomiplan har derimot ikke en tilsvarende sterk bindende kraft. Økonomiplanen er et plandokument som «skal vise hvordan langsiktige utfordringer, mål og strategier i kommunale og regionale planer skal følges opp» og «kommunestyrets eller fylkestingets prioriteringer og bevilgninger og de målene og premissene som økonomiplanen og årsbudsjettet bygger på» ([kommuneloven § 14-4](#) første avsnitt, og andre avsnitt, første setning). Forslag fra Kommunelovutvalget 1992 om man i tilsvarende bestemmelse også skulle kreve at økonomiplanen «skulle legges til grunn» ved budsjettvedtak og annen planleggingsvirksomhet, ble strøket da denne bestemmelsen ble revidert i 2000. Noe som

betyr at ambisjonen om å gjøre økonomiplanen til et selvstendig styringsinstrument med rettslig bindende kraft overfor blant annet budsjettvedtak, ble oppgitt. Oppdatering av økonomiplanen vil dermed kunne vente til slutten av budsjettåret.

Se mer om dette i boken Bernt, Overå og Hove: «Kommunalrett, 4. utg». Oslo 2002.